ผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่กับความท้าทายในยุคการศึกษา 5.0

NEW GENERATION EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS AND THE CHALLENGES OF THE EDUCATIONAL 5.0 ERA

วรพล ศรีเทพ[1,*], สุกัญญา อังก์สิริทรัพย์[2] และ โมไณย อภิศักดิ์มนตรี[3]
Worapol Srithep[1,*], Sukanya Aungsirisap[2] and Monai Apisakmontree[3]

(**Received:** 20 Aug., 2024; **Revised:** 1 Oct., 2024; **Accepted:** 17 Oct., 2024)

บทคัดย่อ

ในยุคการศึกษา 5.0 ผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่ต้องเผชิญกับความท้าทายในการนำพาสถาบันการศึกษาปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยนอกเหนือจากการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีแล้ว ผู้บริหารต้องส่งเสริมผู้เรียนให้มีความสามารถหลากหลาย ทั้งในด้านความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะชีวิตที่จำเป็นต่ออนาคต แนวทางการเตรียมความพร้อมของผู้บริหารในยุคนี้ ผู้เขียนขอเสนอกระบวนการ 6G ได้แก่ การทำความเข้าใจบริบทของสถาบัน การประเมินศักยภาพของบุคลากรและนักเรียน การเตรียมพร้อมเพื่อเผชิญความเปลี่ยนแปลง การสร้างพลังขับเคลื่อนการพัฒนา การพัฒนาต่อเนื่องโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ และการประเมินผลเพื่อปรับปรุงอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ คุณลักษณะ 4M ซึ่งประกอบด้วยความทันสมัยในการคิดเชิงนวัตกรรม การบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น การเคลื่อนไหวเชิงรุกในการปฏิรูปการศึกษา และการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ จะเป็นหัวใจสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต อีกทั้งผู้บริหารยังต้องใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน และสร้างเครือข่ายพันธมิตรกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่, ยุคการศึกษา 5.0, กระบวนการ 6G, คุณลักษณะ 4M, ความท้าทาย

[1] ผู้อำนวยการโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๐๒ (บ้านเกาะเต่า) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
[1] Director of Thairath Wittaya 102 School (Ban Koh Tao), the Office of the Basic Education Commission
[2] ผู้อำนวยการโรงเรียนฤทธิณรงค์รอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
[2] Director of Rittinarongron School, the Office of the Basic Education Commission
[3] ผู้อำนวยการโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
[3] Director of Chaophraya Witthayakhom School, the Office of the Basic Education Commission
* Corresponding author. E-mail: worapol.sri@hotmail.com

Abstract

In the era of Education 5.0, new-generation school administrators must face challenges in leading educational institutions to adapt to changes in technology and innovation. Beyond developing technological skills, administrators must foster diverse capabilities among learners, including knowledge, creativity, and essential life skills for the future. The preparation approach for administrators in this era is proposed through the 6G process, which includes understanding the institutional context, evaluating the potential of staff and students, preparing for changes, creating driving forces for development, promoting continuous improvement based on empirical data, and evaluating for effective adjustment. Additionally, the 4M attributes—comprising modernity in innovative thinking, flexible management, proactive movement in educational reform, and adaptation to circumstances—will be a key in supporting curriculum development focused on lifelong learning skills. Administrators must also apply technology to enhance teaching and learning while building partnerships with parents and communities to create a sustainable learning ecosystem.

Keywords: New generation educational administrators, Education 5.0 era, 6G process, 4M characteristics, Challenges

บทนำ

โลกกำลังเปลี่ยนผ่านจากยุคการศึกษา 4.0 ไปสู่ยุคการศึกษา 5.0 ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลกลายเป็นส่วนสำคัญในทุกมิติของชีวิตประจำวัน ตั้งแต่การผลิต กิจกรรมทางเศรษฐกิจ การค้า การบริการ ไปจนถึงการศึกษา การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เช่น Cloud Base Technology, Social Media, MOOCs, Big Data Analytics และ Internet of Things (IoT) ในภาคการศึกษา ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็ตาม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้กับกลุ่มที่เคยขาดโอกาสทางการศึกษาได้เข้าถึงการเรียนรู้คุณภาพอย่างทั่วถึง ทั้งนี้ UNESCO รายงานว่า 94% ของผู้เรียนในประเทศที่พัฒนาแล้วสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ แต่ในประเทศที่พัฒนาน้อยมีเพียง 20% ที่เข้าถึงได้ (Sirilurt, 2023) จึงสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล เพื่อสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาในยุคการศึกษา 5.0

นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและท้าทายในยุคการศึกษา 5.0 ยังเพิ่มความต้องการในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนให้ครอบคลุมมากขึ้น ข้อมูลจาก World Economic Forum ชี้ให้เห็นว่าหลังจากการระบาดของ COVID-19 ผู้เรียนกว่า 1.6 พันล้านคนทั่วโลกต้องหยุดการเรียนการสอน

แบบดั้งเดิม ส่งผลให้การสมัครเรียนใน MOOCs เพิ่มขึ้นกว่า 300% ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของการเรียนรู้ทางไกลผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล การศึกษายังได้รับประโยชน์จากการใช้ Big Data และ AI ในการพัฒนาการบริหารจัดการข้อมูล โดยการสำรวจจาก HolonIQ ในปี 2023 พบว่า 75% ของสถาบันการศึกษาชั้นนำทั่วโลกได้ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ในการประเมินผลผู้เรียนและปรับปรุงระบบการบริหารจัดการภายในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (Thitipattakul, 2023)

อย่างไรก็ตาม ความท้าทายสำคัญที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องเผชิญคือการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อใช้เทคโนโลยีในกระบวนการเรียนการสอน ข้อมูลจาก OECD ระบุว่า 65% ของครูทั่วโลกยังขาดทักษะทางดิจิทัลที่เพียงพอสำหรับการสอนในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีเพื่อให้ครูสามารถปรับตัวเข้าสู่บทบาทใหม่ในฐานะผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในยุค 5.0 (พุฒิเมธ กันธะ, 2567)

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 5.0 นั้น บทบาทของพวกเขาต้องเปลี่ยนแปลงไปจากยุค 4.0 จากการมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลไปสู่การสร้างเครือข่ายการสื่อสารและการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงผู้เรียน ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว รายงานจาก World Bank ในปี 2021 ระบุว่า 80% ของผู้บริหารสถานศึกษามองว่าการมีระบบการบริหารจัดการข้อมูลและการสื่อสารที่มีความยืดหยุ่นและรวดเร็วเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โรงเรียนสามารถปรับตัวและสร้างการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องในช่วงวิกฤต ความสามารถในการปรับตัวและการสร้างความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนจะช่วยให้ผู้บริหารสร้างสังคมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ฐิติยา จันทา และสุนทรี วรรณไพเราะ, 2567)

ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 5.0 จึงไม่เพียงแต่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเรียนการสอน แต่ยังมุ่งเน้นไปที่การสร้างสังคมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ครอบคลุม และสนับสนุนการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนให้พร้อมรับมือกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในอนาคต

ผู้บริหารสถานศึกษากับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลง

ในยุคที่สังคมและเทคโนโลยีมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้ง ความท้าทายสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาไม่เพียงแค่การบริหารจัดการทรัพยากรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถานศึกษาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ซึ่งสามารถทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่เรียนรู้และปรับตัวได้ตามความต้องการของสังคมและยุคสมัย การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและการสื่อสารวิสัยทัศน์นี้ ไปยังผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเป็นสิ่งสำคัญเพื่อสร้างความร่วมมือและเสริมสร้างการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในองค์กร (กาญจนา บุญภักดิ์, 2563)

การส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์และนวัตกรรมในทุกด้านของการดำเนินงานไม่เพียงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและการตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครองเท่านั้น (ปัญจนาฏ วรวัฒนชัย, 2565) แต่ยังช่วยให้สถานศึกษาสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีประสิทธิผล นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีในการสอนและการบริหารจัดการนับเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นองค์กรที่มี

ความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ โดยเทคโนโลยีสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดเวลา และส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในทางกลับกัน การมีความรับผิดชอบต่อสังคมและการฝึกฝนให้นักเรียนมีจิตสำนึกความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างพลเมืองที่ดีของสังคมในอนาคต ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมุ่งมั่นที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มีจิตวิญญาณของการเป็นพลเมืองดี และมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการสอนและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เทคโนโลยีที่ทันสมัยและการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่จากทุกฝ่ายในสถานศึกษา

ในยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เต็มไปด้วยความท้าทายและโอกาสอันหลากหลาย ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับตัวเพื่อให้เกิดการพัฒนาและการเติบโตอย่างยั่งยืนในทุกด้าน รวมถึงด้านการสอนการบริหารและการนำพาสถานศึกษาเข้าสู่อนาคต การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจึงต้องมีคุณสมบัติหลายประการที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้

1. การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับทิศทางและเป้าหมายของสถานศึกษา รวมถึงการสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์นั้นไปยังผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อสร้างความเข้าใจและการร่วมมือในการทำงานร่วมกัน

2. ความสามารถในการปรับตัวและเรียนรู้ ด้วยการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความสามารถในการปรับตัวและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่การเป็นองค์กรที่มีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยี เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนการเรียนรู้ และการบริหาร ผู้บริหารจึงควรมีความเข้าใจและสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและการบริหารงานภายในสถานศึกษา

4. การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์และนวัตกรรมในทุกด้าน ไม่เพียงแต่ในการสอนและการเรียนรู้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการบริหารจัดการและการพัฒนาองค์กร เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถนำพาไปสู่ความเป็นเลิศ

5. การมีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความตระหนักและรับผิดชอบต่อบทบาทของสถานศึกษาในการสร้างสังคม โดยการฝึกฝนและส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสำนึก ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ และเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

กล่าวสรุป คือ ในยุคที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิต ผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่ต้องเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวและพัฒนาสถานศึกษาให้พร้อมสู่ยุคการศึกษา 5.0 เป้าหมายหลักของผู้บริหารในยุคนี้ไม่เพียงแค่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ แต่ยังต้องเน้นการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สร้างระบบการทำงานที่สนับสนุนความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม ตลอดจนการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาการเรียนการสอน การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการศึกษามีความยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม

หากผู้บริหารสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม จะสามารถนำสถานศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศในการพัฒนาผู้เรียน ทั้งในด้านการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจะไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนาทักษะการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของยุคสมัย แต่ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ด้วยการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ผู้บริหารจะสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและมีประสิทธิผลต่อครูและผู้เรียนอย่างแท้จริง

ในท้ายที่สุด การบริหารจัดการที่มีวิสัยทัศน์และประสิทธิภาพจะเป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาสถานศึกษาให้ก้าวผ่านยุคสมัยที่เต็มไปด้วยความท้าทายและโอกาส พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในทุกด้าน ทั้งการสอน การเรียนรู้ และการบริหาร

เป้าหมายการบริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 5.0

การบริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 5.0 นั้น มีความท้าทายและความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ผู้บริหารจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และวิธีการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคดิจิทัล

เป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พร้อมทั้งมีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ รวมถึงการจัดการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบและตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ทั้งการใช้ระบบสารสนเทศฐานข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ในการวางแผน ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ ก็ถือเป็นสิ่งสำคัญ

ในยุคการศึกษา 5.0 ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสำคัญในการบริหารจัดการและการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาตัวเองและสถานศึกษาให้สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเต็มที่ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายหลักดังนี้

1. การพัฒนาวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมกระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการเรียน การสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

2. การส่งเสริมและพัฒนาทักษะดิจิทัลให้กับครูและบุคลากร มีความจำเป็นในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของผู้เรียน

3. การเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยให้ผู้บริหารสามารถยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ผ่านการเข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็ว การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

4. การนำเสนอวิธีการเรียนรู้ที่ทันสมัย ให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยวิธีการที่ทันสมัยผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งเสริมการเรียนรู้แบบเปิด และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

5. การสร้างความเท่าเทียมและความเชื่อมั่น ผู้บริหารควรสร้างโอกาสและความเท่าเทียมในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนทุกคน พร้อมทั้งสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและผู้เรียนอย่างยั่งยืน

ในยุคการศึกษา 5.0 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคม เป้าหมายหลักของการบริหารจัดการในยุคนี้คือการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา พร้อมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารที่มีวิสัยทัศน์จึงต้องมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับกระบวนการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการผ่านการใช้ระบบสารสนเทศและปัญญาประดิษฐ์ เพื่อช่วยในการวางแผน ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ รวมถึงการส่งเสริมทักษะดิจิทัลให้กับครูและบุคลากร การปรับปรุงวิธีการเรียนรู้ให้ทันสมัย และการสร้างความเท่าเทียมในโอกาสการเรียนรู้

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในยุคการศึกษา 5.0 จะส่งผลเชิงบวกต่อครูและผู้เรียน โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่สามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ด้านการใช้เทคโนโลยีได้อย่างชัดเจน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีทักษะดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน และใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาดในการตัดสินใจ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความร่วมมือและความมุ่งมั่นจากทุกฝ่ายในสถานศึกษา รวมถึงการสนับสนุนจากนโยบายการศึกษาและการลงทุนในเทคโนโลยี จะช่วยให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และความสามารถในการปรับตัวต่อโลกอนาคต

หลักการและแนวคิดสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่ในยุคการศึกษา 5.0

ในยุคการศึกษา 5.0 หลักการและแนวคิดสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับกับความท้าทายและความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไป ดังนี้

1. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered) การออกแบบและจัดการการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนเป็นสิ่งสำคัญ การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน ในกระบวนการเรียนรู้และรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองเป็นกลยุทธ์หลักในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน

2. มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาตนเองของบุคลากรและการเรียนรู้เพิ่มเติมของผู้เรียนนอกเหนือจากหลักสูตรมาตรฐาน

3. ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนการสอนและการสนับสนุน การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็น พร้อมทั้งพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา

4. มุ่งเน้นการพัฒนาองค์กร (Organization development) การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกับการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือ เป็นกุญแจสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

5. เชื่อมโยงกับชุมชน (Community engagement) การร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา และสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนสามารถสร้างสถานศึกษาให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนได้

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดอื่นเพิ่มเติม เช่น การคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based learning) การวัดผลและประเมินผลแบบองค์รวม (Holistic assessment) ล้วนเป็นวิธีสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักการของยุคการศึกษา 5.0 เป็นอย่างดี การบูรณาการเหล่านี้ไม่เพียงเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนและการเรียนรู้ แต่ช่วยเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับความท้าทายในอนาคต และส่งเสริมการเป็นพลเมืองดีในสังคม

ในยุคการศึกษา 5.0 ผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่ต้องปรับหลักการและแนวคิดเพื่อให้สอดรับกับความท้าทายและความเปลี่ยนแปลงของสังคม แนวคิดสำคัญที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered) และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะดิจิทัลให้กับบุคลากรในสถานศึกษาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอน อีกทั้งการพัฒนาองค์กรและการสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันภายในสถานศึกษาเป็นกุญแจสำคัญในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

การเชื่อมโยงกับชุมชน (Community engagement) และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมในชุมชนจะช่วยสร้างสถานศึกษาให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน แนวคิดเพิ่มเติม เช่น การคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) และการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based learning) จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยผู้บริหารสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป การบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคการศึกษา 5.0 หากมีความชัดเจนและตอบสนองต่อความต้องการของยุคสมัย จะส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาครูและผู้เรียนอย่างชัดเจน ทั้งในด้านการเรียนรู้และการเตรียมความพร้อมในการเผชิญกับอนาคตที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

เทคโนโลยีกับการบริหารสถานศึกษา

ในยุคการศึกษา 5.0 เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปและขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิผล (Gibson, 2000) ดังนี้

1. การบริหารจัดการข้อมูล ระบบการจัดการข้อมูล การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บ การบริหารจัดการข้อมูลนักเรียน บุคลากร งบประมาณ และทรัพยากรต่างๆ อย่างเป็นระบบ ช่วยให้การจัดการข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและแม่นยำ การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ ใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์

ข้อมูลเพื่อการวางแผนและตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ สามารถเปิดเผยแนวโน้มและความต้องการในอนาคตได้อย่างชัดเจน เทคโนโลยีคลาวด์และบล็อกเชน การใช้คลาวด์คอมพิวติงและเทคโนโลยีบล็อกเชนในการจัดเก็บและรักษาความปลอดภัยของข้อมูล เพิ่มความปลอดภัยและความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกสบาย (Ali and Rosli, 2019)

2. การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ดิจิทัล การใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันการเรียนรู้ และวิดีโอออนไลน์ในการสอน ช่วยเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและความรู้ได้ง่ายดาย การเรียนการสอนออนไลน์ การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ผ่านระบบการเรียนทางไกล (ลัดดาวัลย์ คงสมบูรณ์, 2563) ห้องสมุดดิจิทัล การบริหารจัดการห้องสมุดดิจิทัลและแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงหนังสือและวัสดุการเรียนรู้ได้ง่ายดาย ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด

3. การสื่อสารและการมีส่วนร่วม เว็บไซต์และแอปพลิเคชัน การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารกับผู้ปกครองและชุมชนผ่านเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน เพิ่มความสามารถในการติดตามและเข้าใจกิจกรรมของโรงเรียน (สุธาวี กลิ่นอุบล, 2562) การถ่ายทอดสดและประชุมออนไลน์การใช้เทคโนโลยีในการถ่ายทอดสดและประชุมออนไลน์ช่วยให้การมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ระบบอัตโนมัติ การใช้เทคโนโลยีอัตโนมัติในการควบคุมสภาพแวดล้อม ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายและความปลอดภัยในสถานที่ เทคโนโลยีหุ่นยนต์และ AI การใช้เทคโนโลยีหุ่นยนต์และปัญญาประดิษฐ์ในการดูแลรักษาสถานที่และงานอำนวยความสะดวก เพิ่มความมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ (สุกัญญา แช่มช้อย, 2561)

5. การพัฒนาบุคลากร การเรียนรู้ออนไลน์และการฝึกอบรม การจัดการเรียนรู้ออนไลน์และการฝึกอบรมแบบเสมือนจริงสำหรับครูและบุคลากร เพื่อพัฒนาทักษะและความสามารถให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม (กฤษณพงศ์ เลิศบำรุงชัย และ ปณิตา วรรณพิรุณ, 2563)

กล่าวสรุป คือ เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถของสถานศึกษาในการบริหารจัดการทั้งในด้านการเรียนการสอน การจัดการข้อมูล การสื่อสาร และการมีส่วนร่วมและการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่ ทำให้สถานศึกษาสามารถเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนและบุคลากรได้อย่างเต็มที่เพื่อรองรับกับความท้าทายในอนาคต

บทบาทและความท้าทายผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่ในยุคการศึกษา 5.0

การบริหารสถานศึกษารุ่นใหม่ในยุคการศึกษา 5.0 ถือเป็นหนึ่งในความท้าทายสำคัญที่ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาต้องเผชิญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอนและการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา การปรับตัวและพัฒนาบทบาทในหลายด้านเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความท้าทายนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น (รัชดากร พลภักดี, 2563; ปรีชา ออกกิจวัตร และคณะ, 2565; ปัญจนาฏ วรวัฒนชัย, 2565) ดังต่อไปนี้

บทบาท

1. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความกล้าหาญในการกำหนดวิสัยทัศน์และการนำทีมเพื่อขับเคลื่อนการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาให้ทันสมัย รวมทั้งตอบสนองความต้องการของยุคสมัย โดยการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้อำนวยการการเรียนรู้ ต้องสร้างและพัฒนาระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แบบองค์รวมและตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน การสื่อสาร

3. ผู้บริหารเทคโนโลยี ควรมีความเข้าใจและความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ต้องพัฒนา และปรับปรุงระบบเทคโนโลยีให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและบุคลากร

4. ผู้สร้างเครือข่ายความร่วมมือ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างทรัพยากรและขยายโอกาสให้กับนักเรียนและชุมชน ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษามีความยืดหยุ่น และสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป

ความท้าทายสำคัญ

1. ความท้าทายด้านวิชาชีพ ต้องมีการพัฒนาตนเองและทีมงานอย่างต่อเนื่องเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและบทบาทใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น การสร้างสรรค์หลักสูตรและกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและทักษะสำคัญสำหรับอนาคต

2. ความท้าทายด้านการบริหารจัดการ จำเป็นต้องบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและจัดการกับความหลากหลายของผู้เรียนในสภาพแวดล้อมการศึกษาที่เปลี่ยนแปลง

3. ความท้าทายด้านเทคโนโลยี การนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพเป็นความท้าทายในการพัฒนาทักษะดิจิทัลที่ต้องมีการอัปเดตอย่างต่อเนื่อง ควรเน้นย้ำการพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้พวกเขาสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการสอนและการจัดการเรียน การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความท้าทายด้านสังคม การสร้างการยอมรับและความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมในการศึกษา

5. ความท้าทายด้านอารมณ์ การรองรับและบริหารจัดการกับความรู้สึกและอารมณ์จากการเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนา มุ่งนโยบายและกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีและการสนับสนุนทางอารมณ์สำหรับนักเรียนและบุคลากร เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

6. ความท้าทายด้านคุณธรรมและจริยธรรมในยุคดิจิทัล การเน้นย้ำให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมในยุคดิจิทัล

กล่าวสรุป คือ ผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมและปรับตัวเพื่อรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ การปรับเปลี่ยนบทบาทและพัฒนาสมรรถนะทางภาวะผู้นำสำหรับยุคนี้ ประกอบด้วยหลายด้าน (สุนทร โคตรบรรเทา, 2560) ดังนี้

1. ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ดิจิทัล ผู้บริหารจำเป็นต้องเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และนโยบายที่ชัดเจนในการนำพาองค์กรสู่การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล การสร้างแรงบันดาลใจและการยอมรับจากบุคลากรเพื่อปรับเปลี่ยนวิธีทำงานใหม่ และกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล (กวินท์ บินสะอาด, 2564) เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความสำเร็จในยุคนี้

2. ผู้นำการบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศ การมีความเข้าใจและความสามารถในการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารในยุคดิจิทัล การนำระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดเก็บ ประมวลผล และการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ เพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (ปทุมพร เปียถนอม, 2563) ซึ่งการจัดการข้อมูลสารสนเทศเป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการจัดการและการบริหารรอบด้าน

3. ผู้นำการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี การมีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ และความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการองค์กร เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศได้

4. ผู้นำการบริหารทรัพยากรมนุษย์ดิจิทัล การตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะด้านดิจิทัล การจัดหาและรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสร้างระบบการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้องค์กรมีความยืดหยุ่นและพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง (จิณณวัตร ปะโคทัง, 2561)

5. ผู้นำการสร้างเครือข่ายพันธมิตรดิจิทัล การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก ทั้งในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นสิ่งจำเป็นในการขยายแนวทาง และสร้างโอกาสใหม่ ๆ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้ ช่วยให้ผู้บริหารนำแนวคิดและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในองค์กรได้เหมาะสม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่ในยุคการศึกษา 5.0 มีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำพาสถานศึกษาให้สอดรับกับความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล บทบาทที่สำคัญประกอบด้วยการเป็น "ผู้นำการเปลี่ยนแปลง" ที่ต้องกล้ากำหนดวิสัยทัศน์และขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การพัฒนาต่อเนื่อง การเป็น "ผู้อำนวยการการเรียนรู้" ที่สร้างระบบนิเวศการเรียนรู้แบบองค์รวมและมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 การเป็น "ผู้บริหารเทคโนโลยี" ที่มีความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในการจัดการศึกษา และการเป็น "ผู้สร้างเครือข่ายความร่วมมือ" ที่เชื่อมโยงทรัพยากรและขยายโอกาสให้กับผู้เรียนและชุมชน

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในบทบาทเหล่านี้จะนำไปสู่ผลลัพธ์เชิงบวกทั้งต่อครูและผู้เรียน ครูจะมีเครื่องมือและวิธีการที่ทันสมัยในการพัฒนาทักษะการสอน และผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทั้งในด้านความรู้ทักษะดิจิทัล และความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับโลกอนาคต การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในทุกภาคส่วนจะช่วยส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองต่อความท้าทายของยุคการศึกษา 5.0 ได้อย่างยั่งยืน

ภารกิจการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่ในยุคการศึกษา 5.0

การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่ในยุคการศึกษา 5.0 ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทั้งในด้านเทคโนโลยีและการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่จึงต้องมีการดำเนินงานที่ครอบคลุมและบูรณาการ โดยมีกรอบแนวคิดการดำเนินงานสำคัญ (มัทนา วังถนอมศักดิ์, 2561) ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางยุทธศาสตร์ เป็นหัวใจสำคัญในการนำสถานศึกษาเข้าสู่ยุคการศึกษาใหม่ ผู้บริหารจะต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม นอกจากนี้ การวางแผนยุทธศาสตร์และนโยบายที่สอดคล้องกับการศึกษายุค 5.0 และบริบทของสถานศึกษา เป็นการสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งในการพัฒนา การถ่ายทอดวิสัยทัศน์และสร้างการมีส่วนร่วมจากบุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2555) ยังช่วยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและเข้าใจในทิศทางที่สถานศึกษากำลังจะก้าวไป

2. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ต้องอาศัยการออกแบบระบบการบริหารจัดการที่บูรณาการทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม รวมถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม การจัดโครงสร้างองค์กรและระบบการทำงานให้เป็นไปในทิศทางที่คล่องตัวและทันสมัย ยังเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการแบบใหม่ที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล

3. การบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นทักษะในศตวรรษที่ 21 และการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นกุญแจสำคัญ การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ การใช้ปัญหาเป็นฐาน และการเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์จริง และพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การผสานเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับการจัดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างการเรียนรู้ที่น่าตื่นเต้น

4. การบริหารจัดการทรัพยากร เช่น การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่า เป็นส่วนสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดหาและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศยังช่วยให้สถานศึกษาสามารถให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพและทันสมัย

5. การพัฒนาบุคลากร เป็นอีกหนึ่งส่วนสำคัญที่ไม่สามารถมองข้ามได้ การส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่อย่างต่อเนื่อง และการสนับสนุนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน

6. การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกและการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางวิชาการ เป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยขยายโอกาสและทรัพยากรให้กับสถานศึกษา รวมทั้งการพัฒนาโครงการวิจัยร่วมกันซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา (พระนำโชค อานนฺโท (ทองดี), 2560) นอกจากนี้ การมีเครือข่ายพันธมิตรทางวิชาการยังเปิดประตูสู่โอกาสใหม่ๆ ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและอุตสาหกรรมในยุคปัจจุบันและอนาคต

7. การกำกับดูแล นิเทศ และประเมินผล กำหนดกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการประเมิน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ผ่านการกำหนดระบบการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงาน ช่วยให้สถานศึกษาสามารถวิเคราะห์และใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาและปรับปรุงต่อไป (ลัดดาวัลย์ คงสมบูรณ์, 2563)

8. การสร้างความร่วมมือและความรับผิดชอบ สร้างความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ร่วมกันในหมู่บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด เพื่อสร้างความพึงพอใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

กล่าวสรุป คือ กรอบแนวคิดการดำเนินงานเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นแนวทางให้กับผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่เท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการพัฒนาสถานศึกษาให้เติบโตและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิผล โดยในกรอบภารกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักธรรมาภิบาล ดำเนินการทุกอย่างด้วยความโปร่งใส มีความยุติธรรม และรับผิดชอบ ทำให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีมาตรฐานและเป็นธรรม เพื่อเป็นการสร้างพื้นฐานคุณธรรมที่มีความมั่นคงและยั่งยืน

ปัจจัยที่สะท้อนผลความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารรุ่นใหม่

การบริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 5.0 เป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจอย่างมากในวงการการศึกษา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีและสังคมได้กำหนดมาตรฐานใหม่ในการประเมินความสำเร็จของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยต่างๆ ต่อไปนี้ สะท้อนถึงมิติที่หลากหลายและความจำเป็นในการเตรียมการและการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งในด้านของผู้เรียน ครู การบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชน (มาลีวัล เลิศสาครศิริ และคณะ, 2564) ได้แก่

1. คุณภาพของผู้เรียน เป็นหัวใจหลักของการศึกษา โดยเฉพาะในยุคการศึกษา 5.0 ที่ความสำเร็จของผู้เรียนไม่ได้ถูกวัดด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงทักษะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จะนำพาพวกเขาสู่ความสำเร็จในอนาคต (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล, 2562)

2. คุณภาพของครูและบุคลากร ครูและบุคลากรมีบทบาทสำคัญในการสร้างและส่งมอบประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ รวมถึงการมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แนวใหม่และใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์

3. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ คือ การใช้ทรัพยากรได้คุ้มค่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการตัดสินใจและการมีระบบการประเมินและการประกันคุณภาพที่เข้มแข็ง

4. ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำที่แข็งแกร่งสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่การเปลี่ยนแปลงและตอบสนองต่อความท้าทายของยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นิธิวดี แพรวัฒนะสุข และสุภาวดี ลาภเจริญ, 2565)

5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในกระบวนการการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างพลังและความมั่นคงกับระบบการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญผ่านการเสริมสร้างความเข้าใจ การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการทำงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนสามารถนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรการศึกษา (วิทวัส ดวงภุมเมศ และวารีรัตน์ แก้วอุไร, 2560) ทำให้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการศึกษาของเยาวชนอย่างมีประสิทธิผล

6. ชื่อเสียงและการยอมรับ ชื่อเสียงและการยอมรับจากชุมชนและสังคมเป็นตัวบ่งชี้ความเชื่อมั่นและการสนับสนุนต่อสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จในระยะยาวของสถานศึกษา

กล่าวสรุป คือ การบริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ต้องมีการรับรู้และปรับตัวต่อความต้องการและความท้าทายใหม่ๆ ด้วยการให้ความสำคัญกับปัจจัยเหล่านี้ ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา แต่ยังรวมถึงการเสริมสร้างความสามารถในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสำหรับอนาคตที่ไม่แน่นอนและเต็มไปด้วยความ ท้าทาย

กระบวนการเตรียมความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่กับความท้าทายในยุคการศึกษา 5.0 ด้วยรูปแบบ 6G4M

ในยุคการศึกษา 5.0 ที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านเทคโนโลยี สังคมและวัฒนธรรม ผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่จึงต้องเตรียมความพร้อมอย่างเข้มข้นเพื่อรับมือและนำพาองค์กรศึกษาไปสู่ความสำเร็จในยุคนี้ การผสานภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลเข้ากับกระบวนการบริหารเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการตอบสนองต่อความท้าทายเหล่านั้น (อำพวรรณ กังวานพณิชย์ และสุเมธ งามกนก, 2566) โดยแนวทางการเตรียมความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่ เพื่อรับมือกับความท้าทายในยุคการศึกษา 5.0 ที่ผสานภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารในรูปแบบ 6G 6 ขั้นตอน สามารถกำหนดได้ ดังนี้

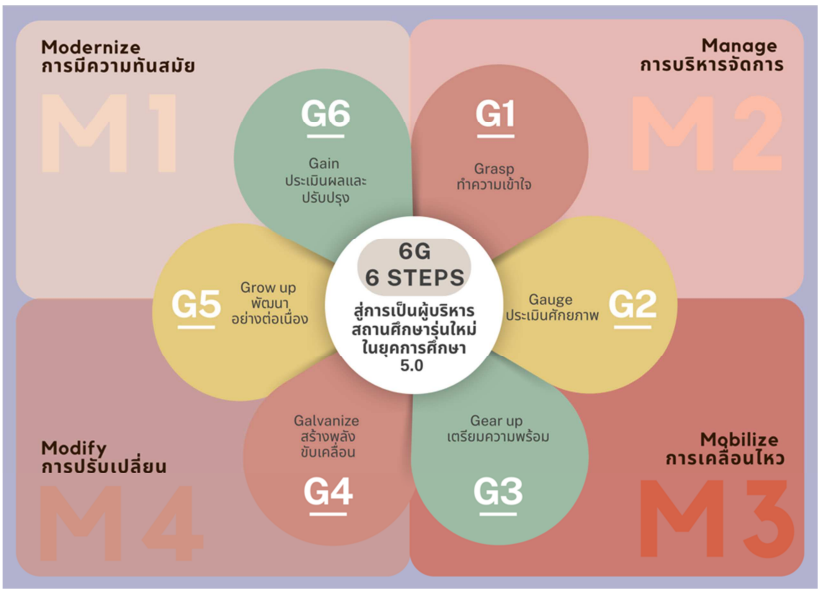

รูปที่ 1 กระบวนการเตรียมความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่กับความท้าทายในยุคการศึกษา 5.0 (ที่มา: ผู้เขียน, 2567)

การเตรียมความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่ในยุคการศึกษา 5.0 ผ่านกระบวนการ 6G นั้นเป็นหัวข้อที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำองค์กรการศึกษาเข้าสู่ยุคดิจิทัลและยุคการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขยายความแต่ละประเด็นพร้อมระบุภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. G1 - Grasp (ทำความเข้าใจ) ผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และบริบทการเปลี่ยนแปลงในยุคการศึกษา 5.0 รวมถึงการตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

1.1 ภาวะผู้นำ ด้านผู้นำที่มีความเข้าใจลึกซึ้ง (Insightful Leadership)

1.2 การจัดการความรู้ จัดตั้งกลุ่มการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารและบุคลากรเพื่อศึกษาและแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการศึกษา รวมถึงการติดตามเทรนด์การศึกษาล่าสุด

1.3 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี นำเทคโนโลยีมาใช้ในการประชุมและการอบรม เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการจัดการความรู้และการเรียนรู้

2. G2 - Gauge (ประเมินศักยภาพ) ผู้บริหารต้องประเมินสมรรถนะและศักยภาพของตนเองในการเป็นผู้นำยุคใหม่ วิเคราะห์ช่องว่างระหว่างสมรรถนะที่มีอยู่กับสมรรถนะที่ต้องการ และกำหนดแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะเหล่านั้น

2.1 ภาวะผู้นำ ด้านผู้นำที่มีการวิเคราะห์และการประเมินที่แม่นยำ (Analytical Leadership)

2.2 การประเมินตนเองและทีมงาน ใช้เครื่องมือประเมินที่เชื่อถือได้เพื่อประเมินความสามารถของผู้นำและบุคลากรในองค์กร เพื่อระบุจุดแข็ง จุดอ่อน และพัฒนาแผนการพัฒนาส่วนบุคคล

2.3 การวางแผนพัฒนา พัฒนาแผนการฝึกอบรมที่เน้นทักษะที่ต้องการเพิ่มเติม และสร้างโอกาสในการพัฒนาทักษะเหล่านั้น

3. G3 - Gear up (เตรียมความพร้อม) การวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาตนเอง บุคลากร และองค์กรอย่างเป็นระบบ เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้สามารถจัดสรรทรัพยากรและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.1 ภาวะผู้นำ ด้านผู้นำที่มีความสามารถในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ (Strategic Leadership)

3.2 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรมในองค์กร โดยการสนับสนุนและจัดหาทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้และการพัฒนา

3.3 การเชื่อมต่อกับเครือข่าย สร้างเครือข่ายกับสถาบันการศึกษาอื่นๆ และองค์กรนวัตกรรม เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากร

4. G4 - Galvanize (สร้างพลังขับเคลื่อน) การสร้างแรงบันดาลใจและการมีส่วนร่วมจากบุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

4.1 ภาวะผู้นำ ด้านผู้นำที่สร้างแรงบันดาลใจและมีส่วนร่วม (Inspirational Leadership)

4.2 การสร้างแรงบันดาลใจ ใช้เรื่องราวความสำเร็จ การสนับสนุนจากชุมชน และโครงการนวัตกรรมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง

4.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ผ่านกิจกรรม โครงการ หรือการสนับสนุนทรัพยากร

5. G5 - Grow up (พัฒนาอย่างต่อเนื่อง) การลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้อย่างจริงจังและการสร้างชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพเป็นสิ่งสำคัญเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้จากประสบการณ์และการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่นสร้างโอกาสในการพัฒนาทั้งตนเองและองค์กร ตลอดจนการให้ความรู้และแนวทางในการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างถูกต้องเหมาะสมกับบริบทผู้เรียนให้แก่ผู้สอนได้เรียนรู้และทำจริง สอดคล้องกับ จอย ทองกล่อมศรี (2560)

5.1 ภาวะผู้นำ ด้านผู้นำที่มุ่งเน้นการพัฒนาต่อเนื่อง (Developmental Leadership)

5.2 การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลการพัฒนาและปรับเปลี่ยนแผนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความท้าทายที่เปลี่ยนแปลงไป

5.3 การแลกเปลี่ยนความรู้ จัดการสัมมนา การประชุม หรือเวิร์กช็อปเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างบุคลากร

6. G6 - Gain (ประเมินผลและปรับปรุง) การติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าและประสิทธิผลของการพัฒนาเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง การใช้ข้อมูลจากการประเมินผลเพื่อวิเคราะห์และปรับปรุงแผนการพัฒนาให้ตอบสนองต่อความต้องการและความท้าทายที่เปลี่ยนแปลงไป

6.1 ภาวะผู้นำ ด้านผู้นำที่มีความสามารถในการติดตามและประเมินผล (Evaluative Leadership)

6.2 การประเมินผล ใช้เครื่องมือประเมินผลการดำเนินงานและผลลัพธ์ของโครงการต่างๆ และใช้ข้อมูลนั้นในการวิเคราะห์และปรับปรุงการดำเนินการต่อไป

6.3 การให้ข้อมูลย้อนกลับ สร้างกระบวนการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและการพัฒนาบุคลากรและองค์กรให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวสรุป คือ กระบวนการ 6G นี้ไม่เพียงแต่เน้นการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับความท้าทายของการศึกษายุคใหม่เท่านั้น แต่ยังช่วยให้ผู้บริหารสามารถปรับตัวและนำพาองค์กรศึกษาไปสู่ความสำเร็จในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมในแต่ละขั้นตอน

นอกจากนี้ ผู้เขียนจะขอเสนอคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่ต้องเผชิญกับความท้าทายในยุคการศึกษา 5.0 สามารถสรุปได้เป็นรูปแบบ 4M ที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวและนวัตกรรมดังต่อไปนี้

1. Modernize (การมีความทันสมัย) ผู้บริหารต้องนำความทันสมัยของเทคโนโลยีมาใช้ ในการบริหารจัดการโรงเรียน ทั้งในด้านการสอน การเรียนรู้ และการจัดการภายใน โดยแทรกเทคโนโลยีเข้าไปในวิถีของครูและนักเรียน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์ ความคิดอิสระและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับ กวินท์ บินสะอาด (2564)

1.1 การวิเคราะห์ความต้องการเทคโนโลยี สำรวจและวิเคราะห์เทคโนโลยีดิจิทัลที่จะนำมาใช้ในการสอนและการบริหาร โดยคำนึงถึงประโยชน์ ความคุ้มค่า และความเหมาะสมกับสถานศึกษา

1.2 การพัฒนาและการฝึกอบรม จัดการฝึกอบรมเทคโนโลยีให้กับครูและบุคลากร ทั้งในด้านการใช้งานและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการจัดการ

2. Manage (การบริหารจัดการ) การทำงานอย่างเป็นระบบ มีลำดับขั้นและอำนาจที่ชัดเจน แต่ยังคงมีความสัมพันธ์ที่ดีและใกล้ชิดกับบุคลากรทางการศึกษา สร้างการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ และสามารถปรับทัศนะของบุคลากรให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ โดยเน้นการพัฒนาทักษะและความสามารถของนักเรียน สอดคล้องกับ มณีรัตน์ สุดเต้ (2563)

2.1 การสร้างระบบบริหารจัดการที่เป็นระบบ วางแผนและจัดระบบการทำงานให้มีความเป็นระเบียบและเป็นมาตรฐาน โดยใช้เทคโนโลยีช่วยในการติดตาม ประเมินผล และการจัดการข้อมูล

2.2 การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร ผลักดันให้มีการสื่อสารที่เป็นประสิทธิผล และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

3. Mobilize (การเคลื่อนไหว) ผู้บริหารควรเป็นสื่อกลางในการสร้างจุดแข็งของชุมชน นำมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในโรงเรียน และเรียนรู้การปรับเปลี่ยนความดั้งเดิมให้เข้ากับสภาวะใหม่ๆ พร้อมทั้งส่งเสริมการเชื่อมต่อระหว่างชุมชนกับโลกภายนอก เพื่อเปิดโอกาสและสร้างความเข้าใจระหว่างกัน สอดคล้องกับ จิณณวัตร ปะโคทัง (2561)

3.1 การเชื่อมโยงกับชุมชน สร้างความร่วมมือกับชุมชนโดยการนำจุดแข็งของชุมชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในโรงเรียน พัฒนาโครงการหรือกิจกรรมที่ชุมชนสามารถมีส่วนร่วม

3.2 การปรับเปลี่ยนและนำเสนอ สร้างความเข้าใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลง โดยการนำเสนอความสำเร็จและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยน

4. Modify (การปรับเปลี่ยน) ผู้บริหารต้องมีความยืดหยุ่นและกล้าหาญในการปรับเปลี่ยน และนำเสนอสิ่งใหม่เพื่อการเรียนรู้ที่ดีกว่า ไม่เพียงแต่เป็นการเติมเต็มหรือสร้างสิ่งใหม่เท่านั้น วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง (2561) แต่ยังรวมถึงการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4.1 การปรับตัวเพื่อนวัตกรรม มุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยอมรับและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งกระตุ้นให้เกิดการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ๆ

4.2 การสร้างสิ่งใหม่หรือเติมเต็ม ไม่หยุดยั้งที่การปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างสิ่งใหม่ๆ ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

การบูรณาการ 4M นี้เข้าด้วยกัน ผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่จะสามารถนำพาสถานศึกษาเผชิญหน้าและรับมือกับความท้าทายในยุคการศึกษา 5.0 ได้อย่างมีประสิทธิผล สร้างสิ่งใหม่ ปรับตัวและสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีกว่าเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และยกระดับคุณภาพการศึกษาให้กับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ การบริหารจัดการสถานศึกษายุคใหม่ยังจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำพาสถานศึกษาให้เติบโตและรับมือกับความท้าทายในยุคการศึกษา 5.0 ได้อย่างมีประสิทธิผล โดยมีการปรับตัวที่รวดเร็ว สร้างสรรค์นวัตกรรม และสร้างความเชื่อมโยงที่มีคุณภาพกับชุมชนและโลกภายนอก

สรุป

ในยุคการศึกษา 5.0 ที่เปี่ยมไปด้วยความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายจากการเข้าสู่สังคมดิจิทัล และการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างกว้างขวาง ผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมอย่างเต็มที่เพื่อนำพาองค์กรของตนเองให้สามารถรับมือและประสบความสำเร็จในยุคนี้ได้ การเตรียมความพร้อมนี้หมายถึง การพัฒนาตนเองและบุคลากรภายในองค์กร การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และนวัตกรรม รวมถึงการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากผู้ปกครองและชุมชน โดยผู้เขียนได้เสนอการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 5.0 ผ่านกระบวนการ 6G คือ Grasp (เข้าใจบริบท) Gauge (ประเมินศักยภาพ) Gear up (เตรียมความพร้อม) Galvanize (สร้างแรงบันดาลใจ) Grow up (พัฒนาอย่างต่อเนื่อง) และ Gain (ประเมินและปรับปรุง) ซึ่งคุณลักษณะที่จำเป็นสรุปได้เป็น 4M ได้แก่ ความทันสมัย การบริหารจัดการ การเคลื่อนไหว และการปรับเปลี่ยน ทั้งนี้ ผู้บริหารต้องนำภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การศึกษาและเข้าใจแนวคิดในยุคดิจิทัล การวางแผน การสร้างแรงบันดาลใจ ไปจนถึงการพัฒนาและประเมินผล เพื่อสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่ยั่งยืน ส่งเสริมนวัตกรรม และเตรียมบุคลากรให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กฤษณพงศ์ เลิศบำรุงชัย และปณิตา วรรณพิรุณ. (2563). กระบวนการเรียนรู้ดิจิทัลตามแนวคิดคอนเน็กติวิสต์ผ่านคลาวด์เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมสื่อสร้างสรรค์. *วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร. พระนคร. 4*(2), 44-55.

กวินท์ บินสะอาด. (2564). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล*. [วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่].

กาญจนา บุญภักดิ์. (2563). การจัดการเรียนรู้ยุค New Normal. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, *19*(2), A1-A6.

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จอย ทองกล่อมศรี. (2560). การศึกษาแนวทางการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการทำวิจัยของครู. *วารสารบรรณศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, *10*(2), 78-89.

จิณณวัตร ปะโคทัง. (2561). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถนศึกษามืออาชีพ.* อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.

ฐิติยา จันทา และสุนทรี วรรณไพเราะ. (2567). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคBANI WORLD. *Doctor of Philosophy in Social Sciences Journal, 3*(2), 18-30.

นิธิวดี แพรวัฒนะสุข และสุภาวดี ลาภเจริญ. (2565). การศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสถานการณ์สังคมพลิกผัน (Disruptive) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 7*(6), 205-223.

ปทุมพร เปียถนอม. (2563). ภาวะผู้นำทางการศึกษายุคการแทนที่ด้วยสิ่งใหม่กับทิศทางการศึกษาไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, *10*(3), 115-123.

ปรีชา ออกกิจวัตร, นภาภรณ์ ยอดสิน, พิชญาภา ยืนยาว และธีรวุธ ธาดาตันติโชค. (2565). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษา ยุคการศึกษา 5.0. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 10*(5), 2260-2272.

ปัญจนาฏ วรวัฒนชัย. (2565). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์. *ครุศาสตร์สาร, 16*(1), 14-31.

พระนำโชค อานนฺโท (ทองดี). (2560). *การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ยั่งยืนของภาครัฐและภาคประชาชนในตำบลกระทุ่มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].

พุฒิเมธ กันธะ. (2567). ความร่วมมือด้านการศึกษากับ OECD. สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2567 จาก https://shorturl.asia/PnuKl

มณีรัตน์ สุดเต้. (2563). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2*. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์].

มัทนา วังถนอมศักดิ์. (2561). *ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. นครปฐม: เพชรเกษมพริ้น-ติ้งกรุ๊ป.

มาลีวัล เลิศสาครศิริ, จุรีย์ นฤมิตเลิศ และกิติยา สมุทรประดิษฐ์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษาวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ จากสถานการณ์โควิด-19. *วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ, 7*(1), 13–27.

รัชดากร พลภักดี. (2563). การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ COVID-19. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 1*(1), 1-5.

ลัดดาวัลย์ คงสมบูรณ์. (2563). ความพร้อมในการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ท่ามกลางการระบาดของไวรัสโควิด-19. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี,* 9(2), 186-197.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2562). *การจัดการเรียนรู้ในยุค Disruptive Innovation*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.

วิทวัส ดวงภุมเมศ และวารีรัตน์ แก้วอุไร. (2560). การจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้วยการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 11*(2), 1-14.

วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง. (2561). *พื้นฐานนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา*. พะเยา: สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล.* กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุธาวี กลิ่นอุบล. (2562). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). *ภาวะผู้นำในองค์การสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

อำพวรรณ กังวานพณิชย์ และสุเมธ งามกนก. (2566). ภาวะผู้นำในยุค Next normal: นวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคอนาคตทางการศึกษา. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 5*(2), 37-51.

Ali, N. H. and Rosli, R. A. H. M. (2019). Digital technology: E-content development using Apple technology. *Malaysian Journal of Distance Education*, *21*(1), 83-94.

Gibson, J. L. (2000). *Organizations Behavior.* 7th edition. Boston: Irwin.

Sirilurt, P. (2023). *'ยูเนสโก' เผยเทคโนโลยี-อินเทอร์เน็ต มีผลต่อการศึกษาทั่วโลกช่วยเข้าถึงการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน*. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2567 จากhttps://www.sdgmove.com/2024/08/02/unesdoc-report-technology-in-education/

Thitipattakul, P. (2023). *HolonIQ คาดอนาคตตลาด Global EdTech โต 2.5x ใน 5 ปี*. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2567 จาก https://www.disruptignite. com/blog/holoniq-global-edtech-growth